A°. 1831. N°. 69.

SURINAAMSCHE COURANT.

ZATURDAG, DEN 27sten AUGUSTUS.

PARAMARIBO.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

NEDERLANDEN.

Breda, 12 Junij. De Belgische troepen zijn, in de vorige week, slechts zoo verre van onze grenzen teruggetrokken, als zij dezelve overschreden hadden, zoodat tegenwoordig hun eerste post boven Zundert, even zoo wijd aan genen kant van den scheidspaal der grenzen staat, als dezelve te voren aan deze zijde stond, terwijl zij op hunne vorige standplaats den weg doorgegraven hebben; ook moet men wel een omrijden om te Westwezel te komen. want het is den Belgischen militairen stiptelijk verboden, iemand, wie het ook zij, langs hunne verschansingen op den weg te laten voorbijgaan. Eene dier batterijen schijnt, voor zoo veel men in de verte daarover oordeelen kan, wel zoo hoog te zijn als het dak van een huis met éene verdieping.

Geene reizigers met Hollandsche passen worden ongestoord doorgelaten, maar of over de grenzen terug, of naar Antwerpen voor de commissie van veiligheid gebragt, die hun, wanneer zij doen blijken dat hunne zaken hen in Belgie roepen, de vergunning geeft dezelve waar te nemen. Komt men nu op een oogenblik aan, dat die commissie niet vergaderd is, dan moet men zich getroosten, zoo lang in verzekerde bewaring te blijven, tot dat dezelve bijeenkomt, hetgene tweemaal daags geschiedt; eenige reizigers, die passen van ons gouvernement hadden, zijn ook al eens met *gendarmes* over de grenzen terug gebragt, met Fransche, Engelsche of andere passen wordt men echter veilig doorgelaten en men kan gaan waar men wil.

De Belgen zijn algemeen zeer ontevreden over de omwenteling, en ontzien zich niet vergelijkingen tusschen hunnen vorigen toestand en de tegenwoordige omstandigheden te maken. Overal, waar ik doorkwam, rees er een algemeene klagt tegen de drukkende inkwartiering op, waarbij dan door sommigen, die van onze vrijwilligers gehoord hadden, gevoeg werd. »De Hollandsche vrijwilligers zijn altemaal rijke »cadeéen, (1) en verteeren braaf geld, »maar de onze leven slechts op den boer »en spelen nog op (2) als men hun niet »genoeg naar hunnen zin geeft.»

De gesoldde troepen, vooral diegene onder hen, welke ons gouvernement gediend hebben, keuren meestal de omwenteling af, hoewel weinige, thans, nu zij eens daargesteld is, den terugkeer tot den vorigen stand van zaken begeeren, zelfs de Antwerpenaars niet, die anders zeer Hollandsch gezind zijn. Deze echter zouden algemeen zeer gaarne den Prins van Oranje op den Belgische troon zien. Wanneer ik n hier echter de Antwerpenaars noem, versta ik daaronder de gegoede burgers en fatsoenlijke lieden, want het gemeen is er t n uiterste verbitterd tegen de Hollanders. Zij, die naar rust verlangen, en dit doen allen die iets verliezen te hebben, hoopten dat de Prins van Saksen-Coburg de kroon mogt aannemen, hetgene niemand echter verwachtte, en zij, die in troebel water zoeken te visschen, ook niet wenschen.

(1) *Cades* is eene verbastering van het Fransche *cadet*, die de Brabanders dikwils bezigen.
(2) *Opspelen*, zeggen de Brabanders, voor ons *den beest spelen*, of *op zijn post spelen*.

GROOT-BRITTANNIE.

Londen, 7 Junij. In het prinsdom Wallis, en wel met name in het stadje Merthyr Tidfil, hebben ernstige onlusten plaats gehad; de werklieden der ijzerfabrijken eischten hooger loon; de bazen wilden dit niet toestaan, waarop men aan het vernielen der fabrijkwerktuigen ging; de hulp van het 92ste regement Schotten ingeroepen zijnde, werden, na het lezen der *riotact*, vuur gecommandeerd, ten gevolge waarvan ruim zestig menschen gedood of gekwetst werden. Van alle kanten snellen de oproermakers toe, die reeds 9000 man sterk zijn en verscheiden stukken kanon uit eene naburige geschutgieterij gehaald hebben, waarmede zij de militairen in bedwang houden; de overheid heeft aan het gouvernement om meerderen bijstand van troepen verzocht.

— Van Terceira verneemt men, dat het eiland St. George op den 8sten Mei en daarna ook Fayal door de troepen onder generaal *Villaflor* bemagtigd is geworden. Hier is berigt ontvangen, dat het Ottomanische bestuur de Albanesche kust, behoorende tot het Pachalik van Scutari in staat van blokkade heeft verklaard.

DUITSCHLAND.

Berlijn, 9 Junij. Over de verspreiding der cholera in de naburige staten, ten oosten van Pruissen, zijn de navolgende berigten ontvangen:

Te Riga is, zegt men, de cholera het eerst aangebragt door rivierschepen, die uit het binnenste van Rusland kwamen. In die stad waren tot den 2den Junij 707 personen aangetast, van welke 75 genezen en 417 gestorven waren. Na den 26sten Mei schijnen 60 schepen de haven van Riga verlaten te hebben, van welke 42 reeds den 3den en 4den Junij de Sond gepasseerd waren. Op een schip, dat te Flensburg is aangekomen, heeft zich mede de cholera geopenbaard, en de scheepskapitein was reeds het slagtoffer dezelve geworden.

Te Polangen waren in 4 dagen 140 zieken bekend geworden, van welke er den eersten dag 20, en op de volgende 14—16 dagelijks stierven. Den 31sten Mei bedroeg het getal der dagelijks stervenden 6 tot 8.

In het wojewodschap Augustowo worden de steden Mariampol, Suwalki, Kalwarij, Wilkowiski, Wijsztijten en Neustadt genoemd, alwaar de ziekte zich geopenbaard had; doch de sterfte was er naar evenredigheid niet groot.

Te Lemberg is de ziekte den 21sten Mei eerst waargenomen, en tot den 27sten Mei waren er reeds 30 menschen aan gestorven. Te Brodij sterven dagelijks 30 tot 40 menschen.

De ziekte heerscht inzonderheid in die streken, alwaar, wegens den opstand, geene maatregelen van politie kunnen genomen worden, terwijl de wojewodschappen Plozk en Kalisch, die nog niet het tooneel van den oorlog zijn geweest, tot dus verre zijn bevrijd gebleven.

Het leger van den veldmaarschalk *Diebitsch* is nog steeds in zijne vorige stellingen; de Russische voorposten bevinden zich te Plonsk.

FRANKRIJK.

Parijs, 8 Junij. In het *Journal du Commerce* van heden leest men, dat de koning twee dagen te voren van St. Cloud vertrokken was, om zijne voorgenomene reis naar de oostelijke gedeelten des rijks te volbrengen, en dat op deszelfs doortogt in alle plaatsen levendige toejuichingen zijne aankomst gekenmerkt hadden. Een rijtuig, tot 's konings gevolg behoorende, is omgeslagen, en de secretaris van den veldmaarschalk *Soult*, vrij zwaar gewond, is genoodzaakt geweest te Meaux achter te blijven. In andere bladen was het berigt opgegeven alsof het de maarschalk zelf was, wien dit ongeluk getroffen had, hetwelk geheel andere gevolgen ook met opzigt tot den gang der publieke aangelegenheden zoude kunnen hebben.

— De admiraal *Roussin*, zeeprefect te Brest, heeft door eene telegraphische depeche de order ontvangen om onverwijld naar Portugal te vertrekken, alwaar hij het opperbevel onzer expeditie op zich zal nemen. De heer *Roussin*, vergezeld van zijnen aide de camp den heer *Olivier*, en zijnen particulieren secretaris den heer *Breton*, zal zich aan boord begeven van het fregat *la Guerrière*, hetwelk naar men meent binnen twee of drie dagen onder zeil zal gaan. De generaal *le Coupé* zal inmiddels de functien van zeeprefect waarnemen.

— Te Montpellier is dezer dagen eene volkplanting van landbouwers met vrouwen en kinderen gepasseerd, welke naar Algiers bestemd is. De prefecten der onderscheiden departementen hebben de maires der steden aangeschreven, om wel toe te zien, dat zulke landverhuizers het noodige geld bezitten tot den aankoop van land en het noodige akkerwerktuig. Aan behoeftige arbeiders wordt de nederzetting aldaar geweigerd, vermits men het aantal der noodlijdenden te Algiers niet wil vermeerderd zien.

— Aan de kust van Morbihan heeft een Engelsch vaartuig 500 geweren en 25 vaten buskruid willen ontschepen; de Fransche kustwachters hebben alles in beslag genomen.

— Uit Florence meldt men, dat madam CATALANI aldaar een instituut heeft opgerigt, in hetwelk zij jonge meisjes in de zang onderwijst, en haar naderhand engagementen belooft te bezorgen, onder beding dat zij bij haren geslachtnaam ook dien van CATALANI aannemen.

MENGELINGEN.

AANTEEKENINGEN VAN EEN DOOR DEN HEER RESIDENT DOMIS GEDAAN TOGTJE IN DE DISTRICTEN ARDJOENO EN ENDROKILO OP HET EILAND JAVA.

21 *October* 1830.

Wij verlieten heden morgen Passaroeang, en na bij den heer M., te Wonoredjo, ontbeten te hebben, vervolgden wij onze reis naar Alkmaar, met het rijtuig, alwaar wij ons binnenlandsch reisje zouden beginnen en de rijpaarden gereed stonden.

Het land van den heer M. (een paar jaren geleden nog woest) is thans reeds in eenen gevorderden staat van cultuur. Ik zag daar fraaije nieuw aangelegde suikerplantagien. Een groot steenen pakhuis en een net woon-

huis versieren reeds dat aangenaam gelegen stuk gronds, aan den grooten Malangschen weg bij den 11den paal gelegen.

Het landgoed Alkmaar, eenige palen hooger beginnende, bij den 16den paal van de stad, behoort aan den heer H., die mede zich beijvert, om van zijne met zwaar hout prijkende bosschen, beplante velden te maken, waar in hij dan ook met veel moeite slaagt, en ook eenen aanvang genomen heeft, om zijn klein maar aardig gelegen planken huisje met een goed steenen gebouw te verwisselen. De warmte was aldaar ondragelijk, en de therm. van Fhar. teekende op den middag 100 graden.

Van Alkmaar vertrokken zijnde, kwamen wij in de dessa Kotjoren, na door zware bosschen gereden hebbende, ten 4 ure te Daijoe aan, onder het regentschap Bangil gelegen. In de bosschen hebben wij vele houtsoorten aangetroffen, als: voornamelijk Jatie, Waringin, alsmede vele Koffijboomen, welke aldaar in het wild verstrooid staan. Daijoe is eene zeer bevolkte dessa, zindelijk en zeer goed zamengesteld; de bevolking heeft sawavelden, Koffijboomen en is welvarend. Wij vonden dat zij tot hare defensie gebruik maakt van den slingersteen, waarmede eenige inwoners zich vermaakten. De lucht is er aangenaam en de therm. teekende 's avonds 72 graden, het was helder en de maan scheen in al hare pracht.

22 *October*.

Wij hebben eenen aangenamen nacht doorgebragt, de hitte, welke sedert eenige dagen te Passaoeang zoo drukkende is, dat des middags de therm. tot 96 graden stijgt, deed ons een groot onderscheid gevoelen, en wij verlieten derhalve opgeruimd dezen morgen ten zeven ure Dagoe, en na door een zwaar bosch eenigen tijd over eenen bergrug gereden te hebben, kwamen wij door een bamboes bosch (Petong) op eene plaats genaamd Petong wedang, van waar de Tjamaraboom een begin neemt, en tot Endrokilo voortduurt. De weg is steil, op eenige plaatsen steen- en op andere kleiachtig. Digt bij Endrokilo of deszelfs top, begint men eene vervallene poort te ontdekken, waar nevens (het was omstreeks 10 ure 's morgens, therm. 60) twee wachters zich bevinden. Verder gaande, klimmende over eenige vervallene trappen, komt men bij de tweede poort, alwaar wederom twee wachters staan. Opklimmende komt men aan de derde poort even als de vorige met wachters voorzien. De vierde poort, welke het minst geschonden is, heeft mede twee wachters; doch voor de vijfde poort komende, vindt men een beeld op een' pedestal aan den linkerkant, en op een ander voetstuk aan den regterkant twee beelden, terwijl achter dezelve zich wederom twee wachters bevinden.

De poort binnen tredende, ziet men op eene vlakte op den achter grond eenen grooten vervallen tempel, met onderscheidene kleine beelden, allen daarop verspreid, afzonderlijk of op stukken steen of in nissen staande, terwijl men den tempel zelven, het langs afgezonderde trappen bestijgt, waarop men het voor het grootste gedeelte ingevallene gebouw kan beklimmen.

Het beeld aan de vijfde poort, hetwelk goed bewaard is gebleven, stelt Mentorogo voor, hebbende nevens zich twee engelen in eene smeekende houding, terwijl de andere, mede engelen (Widedaries) voorstellen.

Nevens de vierde poort staan twee groote steenen, alwaar Mentorogo gewoon was den dag door te brengen, zittende des morgens aan den oostkant van den steen, en des avonds aan het westen om de zon te kunnen beschouwen. Rondom den tempel vindt men 60 groote steenen watervaten, waarvan 26 gevuld zijn, alsmede 33 stuks kleine beeldjes, waarvan de figuren moeijelijk te onderscheiden zijn, doch eenige Widedaries schijnen te wezen, en de andere als priesters gekleed, Mahadewa voorstellen. Mentorogo zelf heeft eenen tulband op het hoofd en het geheel is van den gewonen steen, welken men te Singo Sarie vindt, vervaardigd. Men verhaalt dat een zekere heer D. Landouw van daar, tegen den zin van de bevolking, heeft mede genomen eene Retjo, voorstellende eenen tijger en twee honden en eenen man met eenen varkenskop. De Pendappos, die aan de eerste en tweede poort gestaan hebben, zijn geheel vervallen, en alleen aan de fondamenten kenbaar; overal groeit daar de plant Andong genaamd.

Het geheel is zeer oud en in eenen vervallen staat, aan welke verwoesting des tijds, de Bantengs mede hun best doen, die zich derwaarts begeven om te drinken.

Deze plaats schijnt door een der voorouders van de vorsten van Ngamarto, als eene plaats van afzondering gehouden te zijn. Men verhaalt dat Dermo Koesoemo, broeder van den vorst van Ngamarto, zich derwaarts begeven had, om de goden te smeeken, hem het opperbevel over Java te schenken. Deze Dermo Koesoemo moet reeds lang voor den val van het Majapaitsche rijk aldaar bestaan hebben, en wel ten tijde van Ngastino. In de Javasche mitologie (Waijang Poorwoo) komt deze Dermo Koesoemo voor als een broeder van Ardjoeno, ook genaamd Dermo Wongso; schoon op eene andere plaats, de zoon van Pando en Dewie Koentie voorkomt als Ardjoeno en Wardiningsie, en ook als Mentorogo die te Endrokilo zijn verblijf hield. — Ditio Kawotjo, zoon van Baija, regeerde als vorst over het land Immontoko, het landschap Malang bij den Smeroe gelegen; zijn vader vurig verlangende van hem ontslagen te worden, zond hem naar den hemel, om eene bloem te zoeken, welke bij de engelen zeer geliefd was. In de Soerendro Boeano dezelve gelukkig gevonden hebbende, bragt hij die bij zijnen vader, die daarover verwonderd zijnde, hem zijne tevredenheid betoonde, en zijn vorstendom overgaf. Ditio Kawotjo door het geluk verblind, verstoutte zich om de Widedarie Probo ten huwelijk te vragen; doch Batoro Goeroe, daarvan kennis bekomen hebbende, verklaarde daar nimmer in te zullen toestemmen. De goden met deze omstandigheden bekend wordende, raadden hem aan, om zekeren Mentorogo, die zich als een heilige te Endrokilo bevond, tot hulp te roepen tegen Ditio Kawotjo, daar die beter bekend was met de wijze van oorlogen op aarde, dan de goden, bij wie dezelve geheel onbekend was. Betara Goeroe, daarin mede genoegen nemende, werd Resie Narada, benevens zeven engelen, naar Mentorogo te Endrokilo afgezonden, om hem tot het voeren van dien oorlog uit te noodigen, en Narada, met haar gevolg bij den heilige aangekomen zijnde, even na dat de zon in al hare pracht begon te rijzen, stelden de Widedaries alle hare schoonheden voor den ongevoeligen heilige bloot, en deden al het mogelijke om hem in hare belangen over te halen; doch alles was vruchteloos. Deze zending van de goden slecht afgeloopen zijnde, kwam Entara Sakra bij hem en beloofde, dat, wanneer hij hem behulpzaam wilde zijn, hij de magt zoude verkrijgen, den hemel in persoon te kunnen bezoeken, en van ieder God eene Widedarie ten geschenke zoude erlangen; doch hij wilde zich niet laten overhalen. Betara Goeroe verscheen eindelijk aan hem nader in persoon, door eenen fraaijen regenboog omgeven en gaf hem van zijn verzoek kennis, om met Ditio Kawotjo oorlog te voeren, die een vijand der goden was, en als eene belooning hem beloofde om gedurende een jaar in den hemel te kunnen regeren, en voorts de Soerologo, wanneer hij zulks verkoos, zoude kunnen komen bezoeken; Betoro Goeroe na dit gezegd te hebben verdween. Mentorogo zich daardoor hebbende laten overhalen, verklaarde den oorlog aan den vorst Ditio Kawotjo, was gelukkig in zijne onderneming, doodde Ditio Kawotjo, bij gelegenheid dat die met een' open mond over hem lachte, omdat Mentorogo als schijnende overwonnen te zijn zich overgaf, doch hem bij die gelegenheid eene pijl in den mond schoot; als zijnde dit de eenigste plaats waar hij doodelijk te wonden was. Mentorogo bekwam van Betoro Goeroe hetgeen hem was toegezegd, en verliet Endrokilo, doch welke plaats hij en Ardjoeno nog van tijd tot tijd komen bezoeken, en die door de inlanders in groote waarde wordt gehouden.

Ditio Kawotjo had door zijn Patih, die een hoofd als een varken had, het land voor den oorlog doen verwoesten, hetwelk mede eene van de oorzaken was, dat Mentorogo zich tegen hem verzettede.

's Avonds kwamen wij te Deijoe terug.

(*Het vervolg en Slot hierna.*)

ADVERTISSEMENTEN.

SCHEEPS-TIJDING.

BINNENGEKOMEN.

Den 20sten, de Nd. Am. Brik George Washington, Kapt. G. BENJAMIN, laatst van Demeraij.

Idem, de Engelsche Schoener Ranger, Kapt. H. FORDS, van Demeraij en Nickerie.

Ter Drukkerij van Gezusters SERRES.